

بسم الله الرحمن الرحيم

امنيت ملي

(امنيت داخلي، منافع ملي، سياست

خارجہ، امنيت خارجي)

(جلد اول)

www.ketab.ir

مولف

علي رحيمي

(کارشناس ارشد سياسي و ديپلماسي بين الملل)

انتشارات جهاد دانشگاهي واحد اصفهان

۱۳۹۹

سرشناسه	: رحیمی، علی، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: امنیت ملی (امنیت داخلی - منافع ملی - سیاست خارجه - امنیت خارجی) / مولف علی رحیمی.
مشخصات نشر	: اصفهان : جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲ ج: جدول.
فروست	: انتشارات جهاد دانشگاهی اصفهان.
شابک	: ج. ۱: ۵-۳۰۲-۳۱۸-۶۰۰-۹۷۸، ج. ۲: ۲-۳۰۳-۳۱۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: امنیت ملی -- ایران
موضوع	: National security-- Iran
موضوع	: امنیت ملی -- ایران-- آینده‌نگری
موضوع	: National security-- Iran-- Forecasting
موضوع	: امنیت ملی -- ایران-- جنبه‌های اقتصادی
موضوع	: National security-- Economic aspects-- Iran
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. واحد اصفهان
شناسه افزوده	: Jihad Daneshgahi. Isfahan Branch
رده بندی کنگره	: ۵۸۱۵۳
رده بندی دیویی	: ۳۵۶۸۰۰۱۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۴۶۲۰۱

انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان

اصفهان - جنب درب شمالی دانشگاه اصفهان - میدان آزادی

واحد اصفهان تلفن: ۰۳۱ - ۳۳۶۶۸۰۰۶۲ www.jahadbookshop.ir

- عنوان: امنیت ملی (امنیت داخلی - منافع ملی - سیاست خارجه - امنیت خارجی)، (جلد اول)
- مولف: علی رحیمی
- مدیر تولید: محمد نیکزاد
- صفحه آرا: امراله نصرآزادانی
- نوبت چاپ: اول
- تاریخ نشر: ۱۳۹۹
- تیراژ: ۵۰۰
- قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان
- شابک: ۵-۳۰۲-۳۱۸-۶۰۰-۹۷۸

مراکز پخش: اصفهان:	(۱) انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان ۰۳۱-۳۶۶۸۰۰۶۲
	(۲) علم گستر سپاهان ۰۳۱-۳۲۲۱۹۹۹۷
	(۳) کتاب کیمیا - میدان شهدا - خیابان کاوه ۰۳۱-۳۴۴۸۰۲۸۵
تهران:	(۱) انتشارات جهاد دانشگاهی (دفتر مرکزی) ۰۲۱-۶۶۴۸۷۶۲۶
	(۲) کتابیران ۰۲۱-۶۶۴۹۴۴۰۹
	(۳) دانشیران ۰۲۱-۶۶۴۰۰۲۲۰

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام و یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

.....	سخن نویسنده	۱
.....	فصل ۱ تعاریف و مفاهیم (امنیت، امنیت ملی)	۱
.....	۱-۱- مفهوم امنیت	۳
.....	۱-۱-۱- مفهوم فردی_روانی واژه امنیت	۳
.....	۱-۱-۲- گستره مفهومی در ایجاد واژه امنیت	۴
.....	۱-۱-۳- بررسی مختصر امنیت از دیدگاه دو مکتب امنیتی (رنالیست، نئورنالیست)	۴
.....	۱-۱-۳-۱- دیدگاه رنالیست ها	۴
.....	۱-۱-۳-۲- دیدگاه نئورنالیست ها	۶
.....	۱-۱-۴- تعبیر نهایی از تحلیل واژه امنیت	۷
.....	۱-۱-۵- نگاهی کوتاه به اهمیت امنیت از دیدگاه اعلام	۷
.....	۱-۱-۶- مولفه های امنیت	۹
.....	۱-۱-۶-۱- امنیت فردی	۹
.....	۱-۱-۶-۲- امنیت خانوادگی	۱۰
.....	۱-۱-۶-۳- امنیت روانی	۱۰
.....	۱-۱-۶-۴- امنیت شهری	۱۰
.....	۱-۱-۶-۵- امنیت بهداشتی	۱۱
.....	۱-۱-۶-۶- امنیت ملی	۱۲
.....	۱-۱-۶-۶-۱- تعریف امنیت ملی و تهدید علیه آن	۱۲
.....	۱-۱-۶-۶-۲- واژه امنیت ملی در گفتار برخی اندیشمندان روابط بین الملل	۱۴
.....	۱-۱-۶-۶-۲-۱- دیدگاه واقع گرایان در تعریف امنیت ملی	۱۴

- ۱۵ ۱-۶-۶-۲ دیدگاه ذهن‌گرایان در تعریف امنیت ملی
- ۱۵ ۱-۶-۷- تعریف کاربردی امنیت ملی در جهان نوین
- ۱۶ ۱-۶-۸- مولفه‌های امنیت ملی
- ۱۶ ۱-۶-۸-۱- امنیت سیاسی
- ۱۷ ۱-۶-۸-۲- امنیت اجتماعی
- ۱۸ ۱-۶-۸-۳- امنیت فرهنگی
- ۲۰ ۱-۶-۸-۴- امنیت اقتصادی
- ۲۰ ۱-۶-۸-۵- امنیت قضایی
- ۲۲ ۱-۶-۸-۶- امنیت محیط‌زیست
- ۲۳ ۱-۶-۸-۷- امنیت نظامی
- ۲۴ ۱-۶-۸-۸- امنیت منطقه‌ای
- ۲۵ ۱-۶-۸-۹- امنیت بین‌الملل
- ۲۶ ۱-۶-۸-۱۰- امنیت سایبری
- ۲۶ ۱-۶-۸-۱۱- امنیت فضایی

فصل ۲ مولفه‌های متغیر امنیت ملی و تاثیر آن بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی

- ۲۹ ایران (قومیت‌گرایی)
- ۳۱ ۲-۱- مقدمه
- ۳۱ ۲-۱-۱- امنیتی شدن قومیت‌های موجود
- ۳۲ ۲-۱-۲- حفظ مشروعیت نظام و ارتقاء کارآمدی آن
- ۳۳ ۲-۱-۳- تاکید بر ابعاد اقتصادی امنیت ملی
- ۳۴ ۲-۱-۴- بالا رفتن تهدیدات فضای بیرونی
- ۳۴ ۲-۱-۵- چالش‌های تهدیدات فضای بیرونی

- ۲-۲- هویت ملی- قومیت گرایی ۳۵
- ۲-۲-۱- عقیده جدایی طلبی بر مبنای خودمختاری ۳۶
- ۲-۲-۱-۱- نامتوازن بودن مشارک ملی اقلیت های قومی در ایران ۳۷
- ۲-۲-۱-۲- ترکیب نامتوازن و نامتجانس ملی ۳۷
- ۲-۲-۳- بی عدالتی جغرافیایی ۳۸
- ۲-۲-۴- عدم انطباق مرزهای قومی با مرزهای سیاسی ۳۸
- ۲-۲-۲- راهبرد بیگانگان در پروژه قومیت گرایی جوامع اسلامی ۳۹
- ۲-۲-۱- ایجاد واحدهای سیاسی کوچک و ضعیف غیر خودیار ۴۰
- ۲-۲-۲- ایجاد فرصت های راهبردی برای رژیم صهیونیستی ۴۰
- ۲-۲-۳- از بین بردن اقتدار در جهان اسلام ۴۰
- ۲-۲-۴- احیای مرزهای تاریخی نوین ۴۱
- ۲-۳- هویت گرایی با محور قومیت در ایران ۴۱
- ۲-۳-۱- ۱۰ شاخص افزایش رشد تحرکات قومی در ایران (با اخص تحرکات نرم) ۴۳
- ۲-۴- تحرکات قومی در ایران نشأت گرفته از عوامل خارجی ۴۴
- ۲-۴-۱- آمریکا ۴۵
- ۲-۴-۲- رژیم صهیونیستی ۴۶
- ۲-۴-۳- عربستان ۴۶
- ۲-۴-۴- پاکستان ۴۶
- ۲-۴-۵- اتحادیه اروپا ۴۶
- ۲-۴-۶- جمهوری آذربایجان ۴۷
- ۲-۵- ۱۲ راهکارهای منطقی و کلی جهت مدیریت اقوام در ایران ۴۷
- ۲-۶- تاثیر قومیت گرایی بر امنیت ملی (شاخص های اقوام مستقر در کشور) ۴۸

- ۷-۲- پتانسیل‌های تهدید اقوام نسبت به امنیت ملی در کشور ۴۹
- ۸-۲- روش پیگیری سیاست‌های قومی به منظور کاهش آسیب‌های امنیت ملی ۵۲
- ۹-۲- سیاست‌ها و راه‌های مقابله با پدیده قومیت‌گریزی در جهت ایجاد امنیت داخلی ایران ۵۲
- ۱۰-۲- علل بروز ناآرامی و اغتشاش در مناطق قومیت‌نشین ۵۵
- ۱-۱۰-۲- عوامل داخلی ۵۵
- ۱-۱۰-۲- حوزه اقتصادی ۵۵
- ۱-۱۰-۲- حوزه سیاسی ۵۵
- ۱-۱۰-۲- حوزه امنیتی ۵۵
- ۱-۱۰-۲- حوزه اجتماعی ۵۵
- ۱-۱۰-۲- حوزه فرهنگی ۵۶
- ۱-۱۰-۲- عوامل خارجی ۵۶
- ۱-۱۰-۲- تحریکات قومی ۵۶
- ۱۱-۲- نقش عربستان سعودی در حمایت از گروهک‌های تروریستی و تحریک اقلیت‌های قومی در ایران به منظور ضربه به منافع ملی و امنیت ملی ۵۷
- ۱-۱۱-۲- عربستان سعودی حامی تروریسم ۵۸
- ۲-۱۱-۲- عربستان سعودی و حمایت از گروهک‌های تروریستی کردی ۵۹
- ۳-۱۱-۲- اهداف عربستان سعودی از پیوند با گروه‌های تروریستی کردی ۶۴
- ۱۲-۲- نحوه کنترل بحران‌های داخلی توسط دستگاه‌های امنیتی (امنیت داخلی) ۶۶
- ۱-۱۲-۲- نقش قومیت‌ها و مذاهب در تامین امنیت داخلی ۶۶
- ۱۳-۲- چالش‌های امنیتی در شمال غرب و حوزه قفقاز ۶۷
- ۱۴-۲- چالش‌های امنیتی در حوزه خلیج فارس ۶۷
- ۱۵-۲- چالش‌های امنیتی در حوزه جنوب شرقی ایران (سیستان و بلوچستان) ۶۸

- ۶۸-۱۵-۲-موقعیت ژئوپلیتیک و استراتژیک سیستان و بلوچستان.....
- ۶۹-۱۵-۲-انزوای جغرافیایی سیستان و بلوچستان و دوری از مرکز.....
- ۷۰-۱۵-۲-وجود گروه‌های تروریستی در سیستان و بلوچستان.....
- ۷۱-۱۶-۲-حضور نیروهای خارجی در منطقه (تهدیدات خارجی علیه امنیت ملی).....
- ۷۱-۱۶-۲-ایجاد ایستگاه‌های راداری مجهز به امکانات پیشرفته استراق‌سمع در مناطق مرزی.....
- ۷۲-۱۶-۲-ایجاد پایگاه‌های نظامی در مناطق مجاور مرزی با ایران.....
- ۷۲-۱۶-۲-تجهیز و اعزام گروهک‌های عملیاتی مخالف جمهوری اسلامی با هدف ایجاد اغتشاش و ناامنی به ویژه در مناطق مرزی.....
- ۷۲-۱۶-۲-جنگ روانی برای مرزنشینان به منظور افزایش شکاف‌های قومی-مذهبی و سیاسی در بین اقوام ایرانی.....
- ۷۳-۱۶-۲-اختلاف ایران بر روی رودخانه هیرمند.....
- ۷۴-۱۶-۲-پیامدهای امنیتی قطع آب رودخانه هیرمند در منطقه سیستان ایران.....
- ۷۶-۱۶-۲-رویکردهای امنیتی در برقراری امنیت در مرزهای سیستان و بلوچستان.....
- ۷۷-۱۷-۲-تنش‌های امنیتی غرب ایران (کردستان).....
- ۷۷-۱۷-۲-تاثیر کردستان عراق بر مناطق کردنشین ایران.....
- ۷۷-۱۷-۲-اهداف استراتژیک سلفی افراطی و القاعده در مناطق کردنشین.....
- ۷۸-۱۸-۲-اقدامات دستگاه‌های امنیتی در حوزه مقابله با تهدیدات نرم اقوام و گروهک‌ها.....
- ۸۰-۱۸-۲-شرایط علنی ایجاد امنیت پایدار در مرزهای شرقی و نتیجه آن.....
- ۸۱-۱۸-۲-راهبردهای تامین امنیت پایدار.....

فصل ۳ منافع ملی، سیاست خارجی (راهبرد سیاسی-دفاعی و امنیت منطقه‌ای و

بین‌الملل جمهوری اسلامی ایران در مقابل سیاست‌های ضدایرانی بیگانگان)..... ۸۳

۸۵-۱-۳-مقدمه.....

- ۲-۳- تعریف منافع ملی ۸۶
- ۳-۳- بررسی وضعیت سیاست خارجه جمهوری اسلامی در منطقه و جهان از بعد قانونی بر مبنای منافع ملی و امنیت ملی ۸۸
- ۳-۴- نقش نهادهای نظامی- امنیتی جمهوری اسلامی در خنثی سازی اقدامات ضد ایرانی دشمنان .. ۸۹
- ۳-۵- اقدامات استراتژیک کلی نظامی- دفاعی ایران در مقابله با تهدیدات ۹۰
- ۳-۶- برخی اهداف استراتژیک ایران در راهبرد منطقه ای ۹۳
- ۳-۷- تعبیر و نگاه کشورهای عربی وابسته به امریکا از سیاست خارجه و راهبرد ایران در منطقه یا (پروژه ایران هراسی امریکا) ۹۴
- ۳-۸- ادامه شست و شوی افکار اعراب منطقه خلیج فارس در پروژه ایران هراسی امریکا ۹۷
- ۳-۹- خلاصه سیاست ایران در قبال کشورهای حوزه خلیج فارس از زمان محمدرضا شاه تا کنون ... ۹۹
- ۳-۱۰- روابط دیپلماتیک و نگاه ایران به کشورهای آفریقایی ۱۰۰
- ۳-۱۱- حضور ایران در آفریقا از منظر دفاعی و حفظ منافع ملی ۱۰۲
- ۳-۱۱-۱- تحولات ناشی از افزایش قدرت منطقه (عربی- آفریقایی) ایران ۱۰۴
- ۳-۱۱-۲- روابط ایران با یمن از جنبه تحلیل نظامی ۱۰۵
- ۳-۱۱-۳- روابط ایران با مصر از جنبه تحلیل نظامی ۱۰۶
- ۳-۱۱-۴- روابط ایران با سودان از جنبه تحلیل نظامی ۱۰۸
- ۳-۱۱-۵- تحولات منطقه ای ایران و رژیم صهیونیستی از بعد استراتژیک ۱۰۹
- ۳-۱۱-۶- روابط ایران و فلسطین از جنبه تحلیل استراتژیک ۱۱۰
- ۳-۱۱-۷- روابط ایران و اریتره از جنبه تحلیل استراتژیک ۱۱۱
- ۳-۱۱-۸- روابط ایران با جیبوتی از جنبه تحلیل نظامی ۱۱۲
- ۱۲-۳- مدل تاثیر گذاری عملیاتی ایالات متحده نسبت به جمهوری اسلامی ایران ۱۱۵
- ۳-۱۳- سیاست ضد ایرانی ترامپ ۱۱۶

سخن نویسنده

با مطالعه تاریخ تحولات سیاسی-اجتماعی جهان درمی یابیم که حاصل هر انقلاب، ایجاد ساختارهای جدید، نهادهای نو، باز تولید مفاهیم جدید و حاکمیت نمادهای فرهنگی نوین می باشد. پیامدهای انقلاب و دگرگونی های حاصل به حدی است که دهه ی نخست آن، بعنوان گسست از گذشته محسوب می شود. بر اساس فرضیه «منتسکیو» این گسست در عین پیوست است و تاریخ یک جامعه پیوستاری پر فراز و نشیب را تشکیل می دهد. برای آن که در پی اثبات یا رد این فرضیه باشیم به این نکته باید اشاره نمود که حجم تحولات حاصل از انقلاب به اندازه ای است که شائبه گسست از تاریخ را به اذهان متبادر می سازد. «کرین برنتون» از دیگر نظریه پردازان انقلاب معتقد است؛ در هر انقلاب پس از پیروزی انقلابیون، دوران امید و شادی آغاز می شود او این دوران را «ماه عسل» انقلاب ها می نامد. اما معتقد است که این دوران خیلی زود تمام شده و با روی کار آمدن حکومت، درگیری ها و تضادهای بین گروههای میانه رو و تندرو به تدریج زمینه مرگ انقلاب را فراهم می سازد. بنابراین با مقایسه انقلاب اسلامی ایران با نظریات فوق به نظر می رسد برداشت از شکل گیری انقلاب اسلامی ایران نه گسست تاریخی، بلکه تداوم تاریخی هویت گرای سیاسی مسلمانان از صدر اسلام تاکنون بوده است. انقلاب ایران در ابتدا با اتکا به انباشت مطالبات جوامع اسلامی، چنان جایگاه گفتمانی پیدا کرد که در کمترین زمان در بین ملت های مسلمان دارای جایگاه ارزشی شد. این انقلاب شاید بر خلاف بسیاری از انقلاب های جهان از ارزش ها و آرمان های خود فاصله زیادی نگرفته و با حرکت تکاملی به حیات سیاسی و اجتماعی خود ادامه داده است. بنابراین، آنچه بعنوان بزرگترین دستاورد نظام جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب حائز اهمیت است برقراری حاکمیت ملی در سایه حفظ امنیت می باشد. جمهوری اسلامی با تکیه بر آراء مردم در همان اوایل انقلاب توانست استقلال ایران را نهادینه و در برابر توطئه های قدرت های استکباری ایستادگی و امروزه نیز سهم مهمی در تحولات بنیادین منطقه ای و بین المللی ایفا نماید.

بر همین اساس در جلد اول این کتاب بعنوان یکی از نخستین کتاب ها در حوزه امنیت ملی سعی ما بر آن است با در نظر گرفتن اصلی ترین و بنیادی ترین مؤلفه بقا در حاکمیت هر

کشور یعنی «امنیت ملی» و علم به گستردگی بحث در این حوزه و آگاهی از تعدد مولفه‌های آن، برخی را مورد تحلیل قرار داده و باقی مطالب را در جلد دوم دقیق‌تر و موشکافانه‌تر بررسی نماییم. بنابراین در این کتاب می‌کوشیم مبحث یادشده از بعد داخلی، خارجی و عوامل تاثیرگذار بر آن در دنیای نوین با در نظر گرفتن منافع ملی، جدای از مباحث مطلقا آکادمیک و تعاریف خشک علمی توصیف و تحلیل شود، چرا که مفهوم و تعریف هر واژه سیاسی براحتی در بسیاری از کتب این علوم بدون در نظر گرفتن واقعیت‌ها، شرایط و زمان حوادث تاثیرگذار به راحتی در دسترس است، اما تحلیل و نگاهی ویژه به دور از گرایش‌های سیاسی و با دیدگاه اجرایی بر پایه منافع کشور، اعتقادات مردم، عرف فرهنگی و بومی اقوام جامعه، قدرت و توان نظامی-امنیتی و سیاسی-اجتماعی، موقعیت جغرافیایی کشور و مناسبات نظام جمهوری اسلامی شاید کمتر دیده شود. ضمناً این کتاب درحالی تالیف می‌شود که شرایط کشور در هجده ماهه گذشته از سوی دولت آمریکا و متحدانش بر مبنای تصمیم‌گیری بی‌منطق‌ترین و جنگ طلب‌ترین هیئت حاکمه و در رأس آن، رئیس‌جمهور آماتور ایالات متحده قرار دارد. نقض یکطرفه برجام و توافقات بین‌المللی و دیپلماتیک از سوی آنها امری عادی بشمار می‌رود. لذا در چنین شرایطی بهتر است مسئولین نظام اختلافات داخلی و جناحی را کنار گذاشته و به اوضاع نا به سامان اقتصادی کشور و فشار بر اقشار غالب مردم رسیدگی نمایند، در غیر اینصورت موقعیت برای سوء استفاده توسط مافیای اقتصادی و رانت‌خواران هموارتر بوده و معضل اقتصادی شدیدتر و در نهایت سبب چالش امنیتی از درون به دلیل فشار بر اقشار کم‌درآمد شده و موجبات نارضایتی و اختشاش را فراهم می‌آورد. بنابراین مسئولیت دستگاه‌های امنیتی و نظارتی در مبارزه با مفاسد اقتصادی و دانه درشتهای داخلی بدور از مصلحت‌اندیشی بیشتر به چشم خورده و مطالبه عمومی می‌باشد.

در اینجا با آرزوی سرافرازی کشور، از همه دوستانی که ما را در نوشتن این کتاب یاری کرده‌اند سپاسگزاری می‌نماییم.

با کمال احترام این کتاب تقدیم می‌شود به:

حضرت ولیعصر منجی عالم بشریت (عج)، پدر و مادر عزیزم و دختر گلم هانا.